

Author: Györgyi, Csanádi-Szikszay-Árpád, Szabó
Affiliation: Budapest University of Technology
Title: THE EMBRACE OF EVERYDAY LIFE
Citation: Metszet, Vol 16, No 4 (2025), pp 13-17,
DOI: 10.33268/Met.2025.4.2

<https://doi.org/10.33268/Met.2025.4.2>

Received: 10 April 2025

Accepted: 18 June 2025

Published: 18 July 2025

JÓ PÁSZTOR ÓVODA (THE GOOD
SHEPHERD'S KINDEGARTEN), BUDAKLÁSZ,
HUNGARY

ARCHITECTS: BALÁZS VIZER, ANDRÁS
BORS, ANDRÁS CSEH AND PÉTER
LASZTÓCZI

Opened in autumn 2024, the Good Shepherd Kindergarten in Budakalász is part of the Saint Joseph Catholic School. Built on a historic church-owned site, the new building blends traditional village architecture with modern, child-friendly design. Its pavilion layout surrounds a central courtyard, fostering openness and a strong connection to nature. Natural materials, flexible classroom spaces, and thoughtful landscaping reflect both sustainability and community values. The kindergarten not only serves educational needs but also strengthens local identity through its integration with the church garden and village context.

13 Az óvoda bejárata a Vasút sor felől

A MINDENNAPOK ÖLELÉSE

JÓ PÁSZTOR ÓVODA | BUDAKALÁSZ

ÉPÍTÉS | ARCHITECT

Vizer Balázs, Bors András, Cseh András,
Lasztóczy Péter

FOTÓ | PHOTO

Cseh András, Vizer Balázs

SZERZŐ | AUTHOR

Csanádi-Szikszay Györgyi,
Szabó Árpád DLA

A budakalászi Jó Pásztor Óvoda megújult épületét, amely a Szent József Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium telephelyeként működik, 2024 őszén vehették birtokba az óvónők és gyermekek. A megvalósítást egy mintaszerű tervezési folyamat előzte meg (lásd Váli István cikke), amelynek során a korábbi önkormányzati működtetésű óvodát – több más településhez hasonlóan – a katolikus egyház vett át. [1]

—A 19. században a betelepülő német lakosság révén a korábbi halmazos szerb falu szinte együtcsés településsé vált, ezen az útvonalon, a Budai út mentén épült fel a Szent Kereszt Felmagasztalása templom (1824–26). Az épület egy dunai áradás következtében megrongálódott, utódját közvetlenül mellette emelték, 1907-ben. Az akkori falu peremén, a vízjárta területek határán lévő telek így már közel kétszáz éve a katolikus egyház használatában van. 1888-ra megépült a szentendrei HÉV vasútvonala, amely

14

- 14 Óvodakert az utca felől
- 15 Csoportszoba belső
- 16 Belső patio

egyszer s mindenkorra elvágta a területet a környező tájtól, a létrejövő Vasút sor révén határok közé szorítva azt. A Budai út – Ady Endre út – Vasút sor által övezett területen, a templom mellett áll a plébánia épülete, valamint egy világháborús emlékmű. Értékes faállománya révén a település központjának zöld szigetét alkotja.

—Az óvoda épülete a templomtól északra elhelyezkedő telken (hrs: 2273), egy korábbi, kétszoboros óvoda helyén létesült. A település tradicionális útfalu beépítéséből adódóan a telektömb házai a Budai út mentén épültek. A HÉV nyugati oldalán fekvő telkek jellemzően beépítetlenül futnak le a vasút sávjáig, amelyet az óvoda telepítése új helyzetbe hoz. A tömb keleti oldalának beépítési lehetősége illeszkedési, valamint alkalmazkodási kényszer nélkül jöhetett létre, hiszen a közvetlen szomszédos telkek vasút felőli része teljesen üresen áll.

—A tervezők egy telekhatárokon átívelő fejlesztési tervet vetítettek előre, amelyben a kert- és tájépítéssel egységesítésre törekedtek. Ennek része a templomkert rendezése, a saroktelken kőkerítések által határolt sportpálya, valamint az óvoda udvarának létesítése. A hármas felépítés jól ütemezhető, jelenleg a Jó Pásztor Óvodához kapcsolódó kertrész készült

el. Az óvoda udvara jellemzően játszókertből áll, ahol a kiemelt és terepszintben létesített ágyások, homokozók harmonikus egységet alkotnak.

—A közszeg karakteres fésűs beépítésébe jóleső lépéssel illesztett az óvoda új épületegyüttése. A telepítési koncepció egyszerre tartja tiszteltben, és írja felül az eredeti telekosztást. A helyszínrajzot szemlélve a pavilonok pozíciója képletszerűen kirajzolja a régi telekhatárokat, míg a szervező épülettömeg újraértelmezi azt, a hátsó kertek világa feloldásra kerül. Az épület alkalmazkodik az előírt oldalhatáros beépítéshez, de a tömegek ritmusával át is értelmezi azt.

—Az óvodák általános alaprajzi elrendezésükben jellemzően azt a kompakt alaprajzi szervezési elvet követik, amely a belső terek térkapcsolati szükségleteit az egyszintesség egyszerűségével ötvözik. Egy ilyen esetben az óvoda közlekedési rendszere takarékos, amely mind a közlekedőterek hatékonyságában, mind az épület optimális működésében megjelenik. [2] A budakalászi óvoda azonban tudatosan nem ezt a képletet követi, az épület alapkonceptióját a környezethez való finom illeszkedésből adódóan egy „kifordított” térszervezéssel oldja meg. Itt a telek központjába nem a hatékony és kompakt belső közlekedőrendszer,

13

14

hanem a délre néző udvar kerül, amely vizuálisan, valamint a mindennapok használatában is összekapcsolódik a templom zöld hátsó kertjével. Nem egy zárt udvar jön tehát létre, mint sok nagyvárosi óvodában, [3] hanem egy olyan téri helyzet, amely a védettség mellett a környezettel is kommunikál. Az épület körbeöleli az udvart, és mint édesanya a gyermekét – vagy mint egy jó pásztor a nyáját –, kitárt karal várja minden nap a főszereplőt. Ezt a védett udvart fogják közre az épület pavilonjai, vagyis azok a falusi léptékbe illesztett magastetős épülettömegek, amelyeket egy lapostetős épületkaréj szervez. Az épület a tömb északi része felé zár, attól elfordul, így hozva létre a templomkert felé néző udvarban az intézmény szívét.

—A Vasút sor felől a kiemelkedő két épületrész tömege egyértelműen kijelöli a bejáratot, amelyet a mindennapos használat részben felülírt. A megérkezés elsődleges színtere az óvoda kertje, amelynek praktikus oka az itt elhelyezett fedett-nyitott bicikli- és babakocsi-tároló.

—Az épület két fő tömegképzési eszköze az archetipikusan megfogalmazott pavilonok sora, valamint a kiszolgálófunkciókat magában foglaló lapostetős

egység, amely átszövi és egyben szervezi az épület működését. A négy pavilon alatt helyezkedik el a két-két csoportszoba, az igazgatás blokkja, valamint a tornaterem.

—Funkcionális elrendezése logikusan követi a körülölelő gesztust, a főbejárat közelében található az adminisztrációs blokk, vele szemközt, párban két csoportszoba a hozzájuk szorosan kapcsolódó öltöző- és vizesblokkal. Az épület két fő megközelítési irányának metszéspontja kijelöli az épület lelkét, az átriumot, amely az óvodai élethez kötődő események színterévé vált.

—A csoportszobák egybenyithatóságát mobilfal biztosítja, amely a napi használat során ügyeleti, illetve altatásidőben praktikus, hiszen egy óvónő egyszerre láthat rá a két csoportra. A szobák belsőépítészete letisztult, magában foglal egy emelt pódiumot, amely a tervezők innovatív oktatási terekről alkotott szemléletét tükrözi. Ebben a blokkban helyezkednek még el az altatáshoz szükséges ágytárolók is, illetve a csoportszobák beépített bútorai megfelelően integrálják a szükséges adminisztrációs, valamint vízvételi szükségleteket.

17

18

—A kora modern gyermekintézmények csoportszobáinak meghatározó eleme volt a falfelületnyi megnyitás, amely egyszerre szolgálta a jó bevilágítást, a frisslevegő-utánpótlást, valamint az intenzív kertkapcsolatot. Utóbbi az óvoda csoportszobáinál az alacsony parapettel képzett üvegfalak adják, ami a használatból eredő tapasztalat alapján jól bevált. Ennek köszönhetően a gyermekek napközben sokkal nyugodtabbak, az altatás viszont nehezekebb, mivel a motorikusan leereszthető árnyékolók csak részben biztosítanak sötétítési lehetőséget.

—A kifordított koncepcióból adódó tágas közlekedőterek szinte már túlzó volumenben vezetnek végig az épületen. Oldalfalaik okosan rejtik magukba a szükséges tárolóegységeket, igényes bútorozással és natúr anyaghasználattal. A fejlesztő foglalkoztatók, valamint az orvosi szoba és elkülönítő térsora szintén a „körbefutó” közlekedőről nyílnak. Az épület természetes megvilágítását a folyosók és alárendelt helyiségek felülvilágítói, a fő funkciók mentén elhelyezett nagy oldalablakok, valamint az átrium biztosítja. A tornaterem pavilonként kiemelkedő önálló tömege keretezi az épületet, lezárja azt a hátsó kert felől, amely a gyermekek testnevelési igényén felül a nagyközönség számára is bérbeadható módon lett kialakítva, külön bejáratral, öltözőblokkal.

—Az óvoda tereiben visszatérő motívum a festett, falécezett falburkolat, amely a homlokzatokon, valamint a belső közlekedő folyosókon egyaránt megjelenik. Visszafogott, egyben vidám színeivel egységbe foglalja a külső és belső tereket. Ugyanez a harmónia

15

jellemzi a homlokzatokat is a ragasztott mészkő homlokzatburkolattal, a szemöldök fölött megjelenő festett-vakolt felülettel, valamint a nyílászárók színes és natúr fabélleteivel.

16

—Óvodáról, mint önálló építészeti funkcióról a 19. század elejétől beszélhetünk, [4] építészeti archetípusa a 20. század első felében jött létre. Kialakulásában meghatározó volt, hogy a társadalmi berendezkedés megváltozásának következtében mindkét szülő munkába állt, amely miatt egyre nagyobb igény mutatkozott a gyermekek napközbeni elhelyezésére. A korszakot meghatározó modern építészet egészségügyi követelményeket előtérbe helyező szemlélete alaprajzban takarékosan szervezett, szabadonálló, jól megvilágított és átszellőztetett tereket, valamint tágas, a gyermekek számára kizárólagosan dedikált óvodakertet vizionált, [5] ami a szakmai előírásokban mind a mai napig tükröződik. [6] A 21. században azonban ezek az értékek részben felülíródhatnak, hiszen egyre fontosabbá válik a környezeti kontextus (újra)értelmezése, a fenntarthatóság logikáját követve a helyi erőforrások hatékony használata, felismerve ennek identitás- és közösségformáló előnyeit.

19

—A Jó Pásztor Óvoda a katolikus templom kertjére mint építészeti koncepciót formáló erőforrásra tekint. Egyszerre járul hozzá a közösségi értékekhez, valamint szövi tovább a települési identitást finoman komponált falusi léptékével, így biztosítva a felnövekvő nemzedéknek a szemléletformáló épített környezetet.

17

18

- 17 Terasz, háttérben a templommal
18 Óvodakert és udvari bejárat
19 Csoportszoba bejárata

A kifordított koncepcióból adódó tágas közlekedőterek szinte már túlzó volumenben vezetnek végig az épületen

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Keller, Judit – Szőke, Alexandra: „Egyházi óvodák: munkakörülmények és szakmai autonómia óvónői szemmel”, *Educatio* 31 (2022), pp 409-424, DOI: <10.1556/2063.31.2022.3.5.> [utolsó belépés: 2025-05-30].
- [2] Rigolon, A: „European Design Types for 21st Century Schools: An Overview”, CELE Exchange, Centre for Effective Learning Environments, 2010/3, OECD Publishing.
- [3] Getto, Katalin: „Színfolt a kanonoksoron”, *Metszet*, Vol 11, No 3 (2020), pp 50-55.
- [4] Willekens, H: *Looking Back - Kindergarten and preschool in Europe since the late 18th century*, 2020.
- [5] Pirka Veronika: „A századfordulón megjelenő kultúra és ellenkultúra mozgalmak gyermekképeiben a gyermeki »szentség« és a megmentés motívumának összefüggései”, *Training and Practice*, Volume 9, No 3-4 (2011).
- [6] Magyar szabvány, MSZ 24203-1:2021, Nevelési és oktatási épületek tervezési előírásai, 1 rész: Óvodák.

ÉPÜLETSZERKEZETEK: Polarecki Tamás | AKADÁLYMENTES: Sallai-Pozsonyi Éva | STATIKA: Bencze Zoltán, Kozák Szabolcs (CÉH Zrt.) |
ÉPÜLETGÉPÉSZET: Sami Zinnaeddin (HVAC-SOL Kft.) | ERŐSÁRAM: Böjte Ferenc (RIC Kft.) | GYENGEÁRAM: Bosch Gyula (Bosch Mérnökiroda Bt.) |
KONYHATECHNOLÓGIA: Kaszab Piroska | TŰZVÉDELEM: Lakk József | KERT ÉS TÁJ: Pápai Veronika (Openspace Kft.) | KÖZLEKEDÉS: Varga Anita |
KÜLSŐ KÖZMŰ: Hanczár Gábor (KÉSZ Kft.)